

De erfgoedverordening als krachtig gemeentelijk instrument

LEUVEN
EEUWEN OUD
SPRINGLEVEND

Joke Buijs – teamcoördinator onroerend erfgoed stad Leuven
17 september 2019

Een erfgoedverordening...wat?

Gemeentelijke stedenbouwkundige verordening

Doel: **controle te houden over de kwaliteit van ingrepen** aan de gebouwde omgeving met erfgoedwaarde.

- niet-beschermd gebouwen/gehelen van lokaal belang, waarvan het behoud belangrijk is voor de leesbaarheid van de (Leuvense) identiteit (beperkte rechtsgevolgen inventaris)
- Nieuwe ingrepen in gebouwde omgeving met erfgoedwaarde (erfgoedclusters)

**Stadsbestuur in beroep tegen provincie in
vergunningskwestie**

‘Zo'n erfgoed bouw je niet om tot koten’

21/04/2015 om 06:57 door Hannelore Smitz - [Print](#) - [Corrigeer](#)

‘Gele olifant’ gaat zo goed als zeker tegen de vlakte

Twee maanden na de afloop van de termijn, heeft de Raad van State nog geen melding gemaakt van eventuele beroepsprocedures tegen het RUP Hertogensite in Leuven. ‘Als dit klopt, kan ik in vrede vertrekken’, zegt burgemeester Louis Tobback (SP.A).

Tegen eind dit jaar zouden alle diensten van UZ Leuven weg zijn uit het Sint-Pietersziekenhuis. © hsb

LEUVEN
EEUWEN OUD
SPRING LEVEND

Een erfgoedverordening...wat?

Erfgoedverordening = **denkkader** met generieke regels over hoe we met **ons** erfgoed willen omgaan

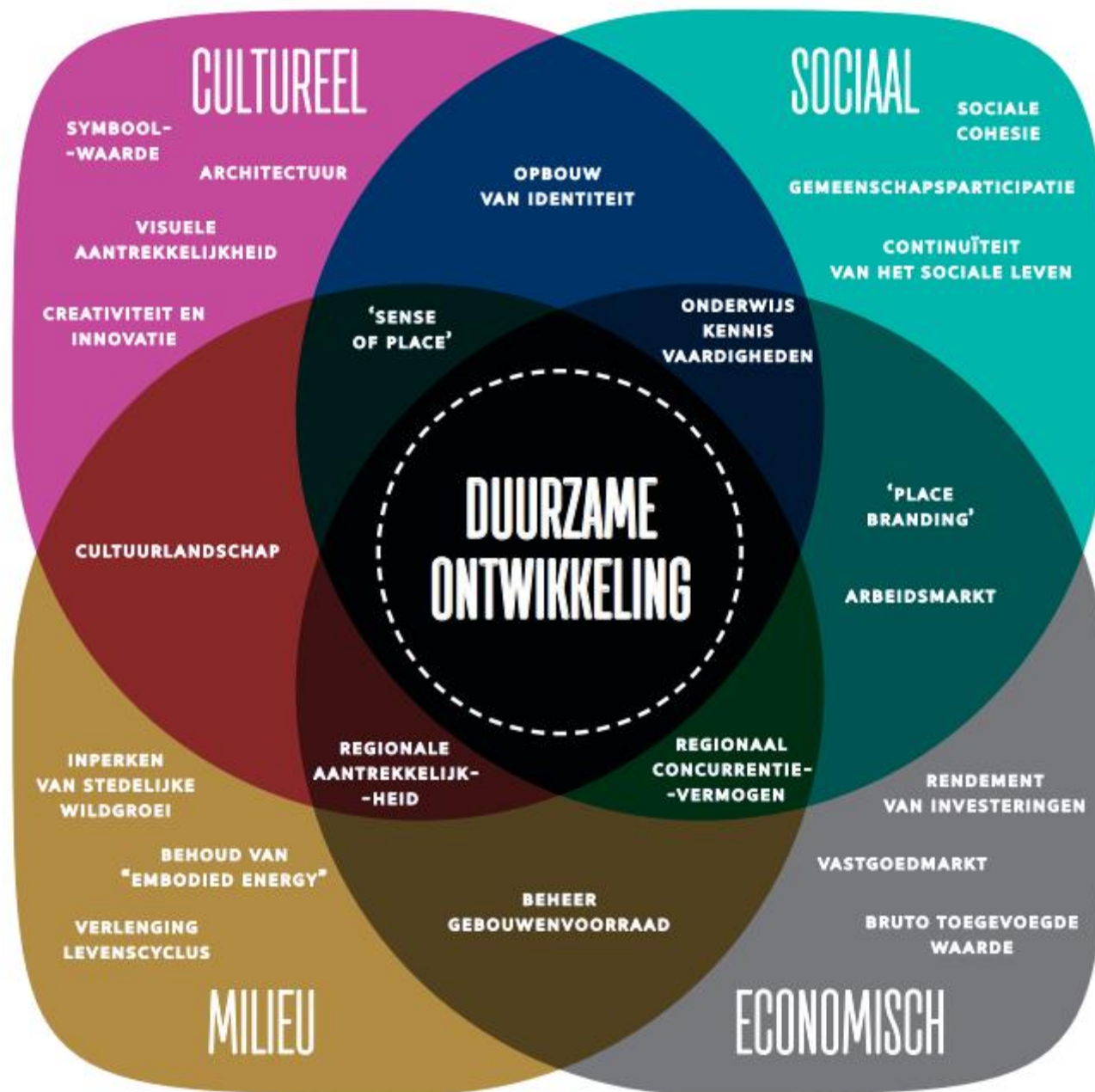
Bouwheer/architect aanzetten om beter na te denken over het gebouw en de context waarmee ze aan de slag gaan

→ Meer rechtszekerheid voor eigenaars

10 stellingen waarom het ontwikkelen van een
lokaal erfgoedbeleid met het nodige
instrumentarium bijdraagt aan het algemeen **welzijn**

1.

Een sterk **lokaal verankerd** erfgoedbeleid draagt bij tot
een duurzame samenleving

IN BEELD

Oude brouwerij gelauwerd

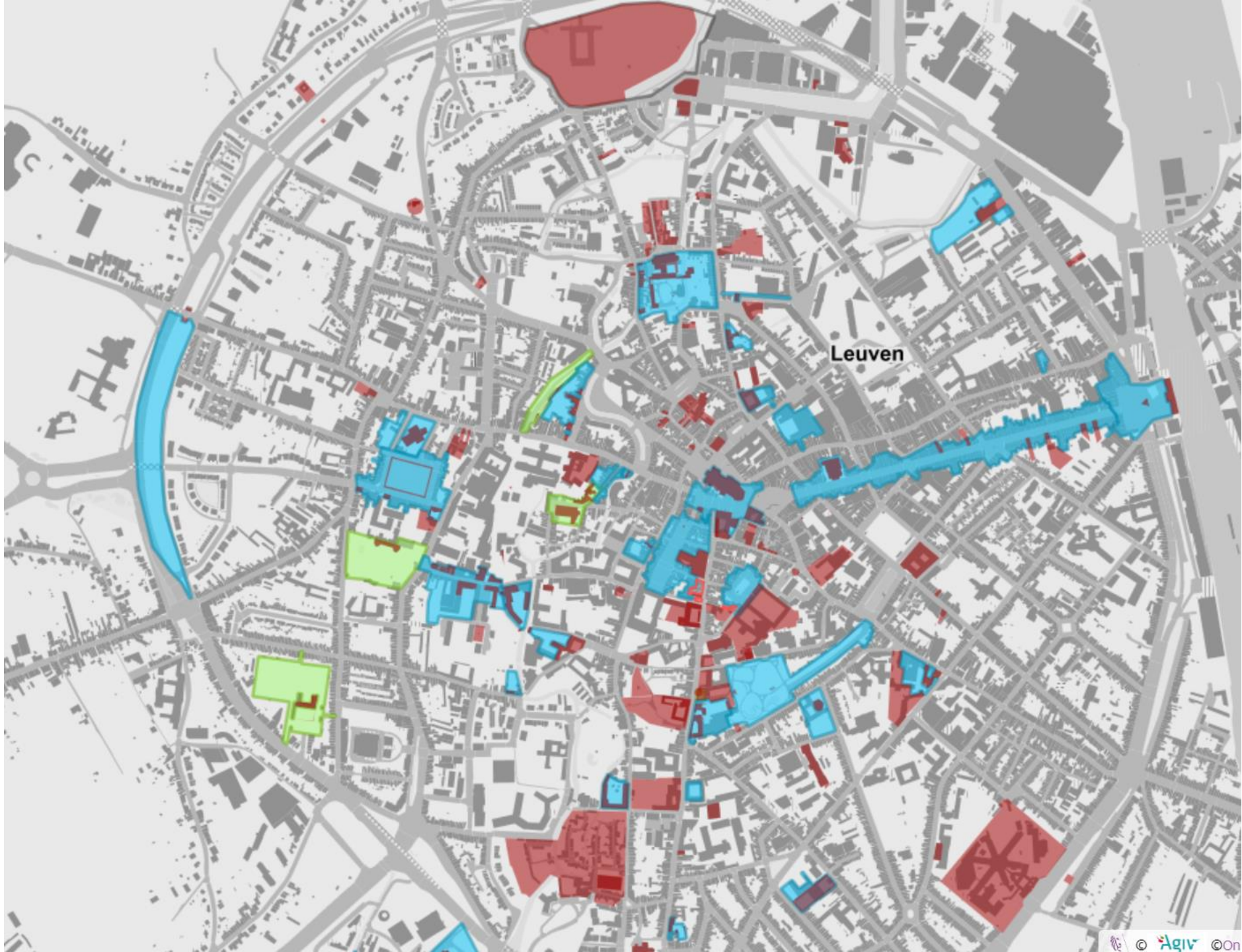
08 APRIL 2016 OM 03:00 UUR

De voormalige brouwerij De Hoorn in Leuven wint de erfgoedprijs Europa Nostra in de categorie 'instandhouding'. In het gebouw werd destijds het allereerste bier van Stella Artois gebrouwen. Vóór de renovatie door Office 360 Architecten in 2007 stond het twintig jaar leeg, nu is het omgebouwd tot een 'creatief centrum'. ¹

De voormalige brouwerij De Hoorn in Leuven wint de erfgoedprijs Europa Nostra in de categorie 'instandhouding ...

Leuven

CULTUUR & MEDIA

Belga
do 31 aug 2017 16:02

Leuven krijgt als eerste kunststad erkenning als "onroerenderfgoedgemeente"

Leuven heeft als eerste kunststad en provinciehoofdstad in Vlaanderen de erkenning als onroerenderfgoedgemeente gekregen. Het stadsbestuur mag hierdoor sinds bevoegdheden opnemen die voorheen door het agentschap

2. Erfgoed verbindt

*Straat
Histories*

Leuvense buurten
in woord & beeld

Martelarenlaan

LEUVEN
EEUWEN OUD
SPRING LEVEND

2. Erfgoed verbindt

→ Inzetten op erfgoed als drager van **gemeenschapsversterkende** functies:

- In RUP's
- In masterplannen
- Via de uitvoering van het kerkenbeleidsplan
- Via allerhande projecten

3.

Erfgoed draagt bij aan de leefkwaliteit, het karakter en de sfeer in je gemeente

3.

Erfgoed draagt bij aan de leefkwaliteit, het karakter en
de sfeer in je gemeente
...voor bewoners, werknemers én bezoekers

TROUBADOUR

RESTAURANT

TROUBADOUR

Google

AND TERRAS
TERRAS

1818

1818

1818

1818

1818

1818

3. Erfgoed draagt bij aan de leefkwaliteit, het karakter en de sfeer in je gemeente

- Erfgoed bewaren als een belangrijke houvast in een snel veranderende omgeving door het ontwikkelen van lokale instrumenten:
 - Erfgoedverordening
 - Verankering in masterplannen, inrichtingsplannen, RUP's en vergunningen
 - Beheersplannen voor beschermde stadsgezichten/landschappen

- Bouwen aan kwaliteit (erfgoed van morgen)
 - Via de erfgoedverordening
(bijvoorbeeld door afbakening van erfgoedclusters)
 - Heraanleg openbaar domein als belangrijke katalisator

4.

Erfgoed spreekt tot de verbeelding

FOTOREPORTAGE: Kunstenfestival Ithaka palmt verlaten klooster in

Bart Mertens | 20 februari 2019 | 20u07

LEUVEN Studentenkoepel LOKO maakte zopas de locatie voor 27ste editie van Ithaka bekend. Van 5 tot 10 maart neemt het Leuvense kunstenfestival Ithaka haar intrek in het Klooster van de Broeders van Liefde en dat is zonder twijfel een verborgen parel in de Leuvense binnenstad zoals u in onze fotoreportage kan zien.

Elsewhere brengt muziek naar speciale locaties

13 oktober 2015 | 02u47

LEUVEN STUK, 30CC, KU Leuven Dienst Cultuur en Erfgoedcel Leuven slaan de handen in elkaar voor Elsewhere. Dat is een nieuwe reeks concerten op buitengewone locaties in de stad.

Het nieuwe initiatief vindt plaats op plekken die niet zomaar toegankelijk zijn en die ook een verhaal vertellen. Om dat verhaal in de kijker te zetten, biedt Elsewhere voorafgaand aan de concerten ook exclusieve rondleidingen met gids aan. De aftrap van deze gloednieuwe reeks gebeurt in het historische stadhuis van Leuven op woensdag 21 oktober 2015 met een optreden van de Schotse sounddesigner John Lemke en het neoklassiek droneproject Innerwoud van Gentenaar Pieter-Jan Van Assche.

De plaatsen voor de rondleiding bij dit eerste concert zijn beperkt. De eerste 25 personen die zich aanmelden via erfgoedcel@leuven.be komen meer te weten over de geschiedenis en het erfgoed van dit icoon van de stad. Bovendien mogen die vroege vogels ook de beeldenzolder van het stadhuis bezoeken. Na Elsewhere#1 staan nog drie andere concerten gepland: op 17 december 2015 in de KADOC-kapel, op 2 maart 2016 in het Thermotechnisch Instituut en op 4 mei 2016 in het Zoölogisch Instituut. Meer informatie: www.30CC.be en www.stuk.be (BMK)

LEUVEN
EEUWEN OUD
SPRINGLEVEND

KUNST IN DE STEIGERS

rust in beweging, beweging in rust

**een kunstenfestival
in het hart van Leuven**

vrijdag 28, zaterdag 29 en zondag 30 maart 2014 | inkom € 2

Sint-Jacobskerk Leuven - www.dehulster.be

LEUVEN
EEUWENOLD
SPRINGLEVEND

4. Erfgoed spreekt tot de verbeelding

- Belangrijke (leegstaande) plekken levend houden in het collectief geheugen
 - Door tijdelijke bestemmingen te stimuleren
- Erfgoed verhoogt de creativiteit. Zoeken naar ideale match van gebruiker en gebouw

5.

Erfgoed is duurzaam

LEUVEN
EEUWEN OUD
SPRING LEVEND

[« Biobrandstoffen: laat de algen met rust](#) | [Hoofdmenu](#) | [Hoe leven we in het jaar 2000?](#)

»

09 april 2008

Huis afbreken is ecologische misdaad

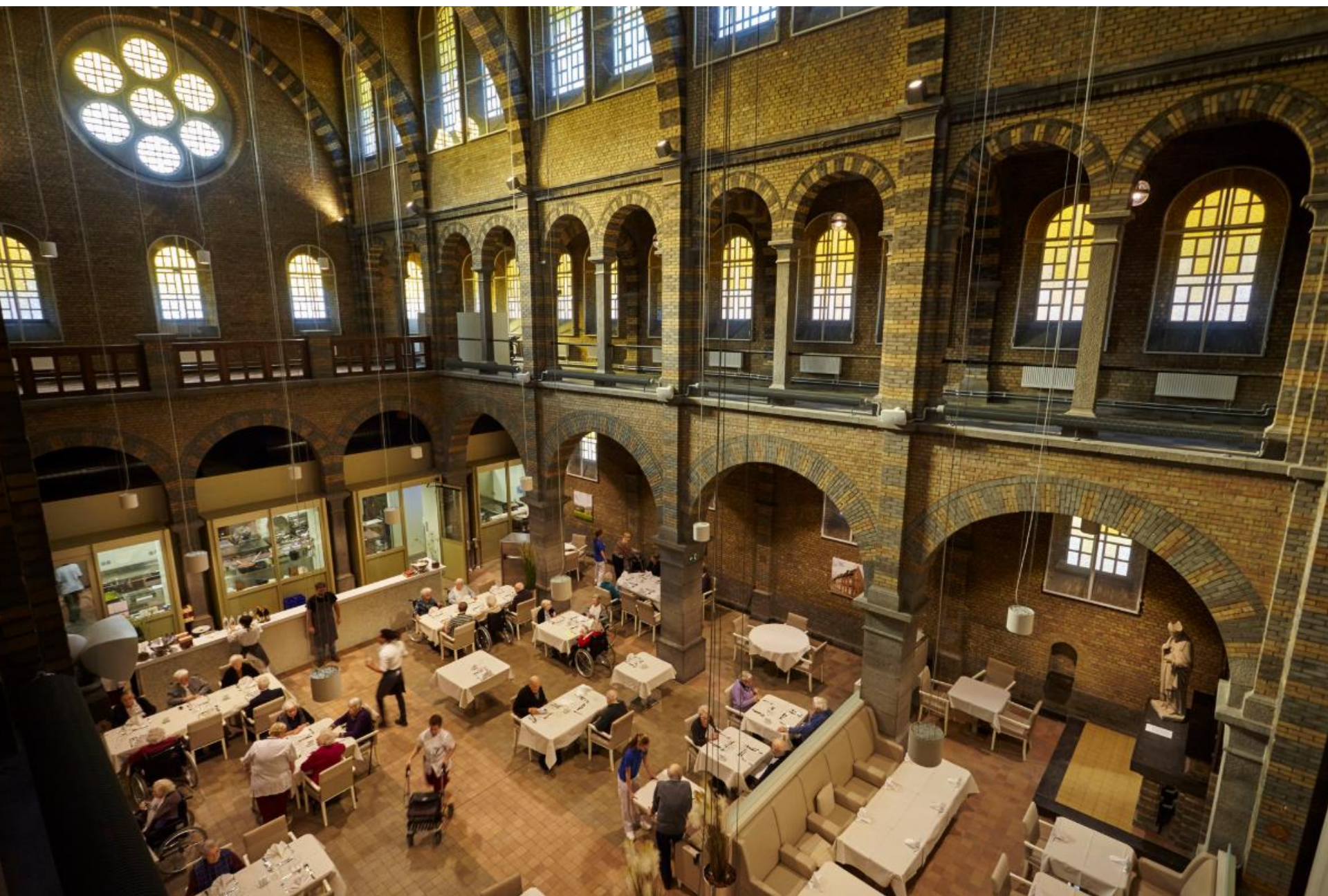

Het duurt makkelijk 50 jaar eer een nieuw, goed geïsoleerd gebouw een energiebesparing oplevert.

Oude gebouwen worden steeds vaker afgebroken met het argument dat nieuwe gebouwen dankzij groene technologie veel minder energie verbruiken en dus een pak milieuvriendelijker zijn. Maar die vlieger gaat niet op, zo blijkt uit een aantal recente onderzoeken. De afbraak van het oude gebouw en de constructie van het nieuwe gebouw vragen zoveel energie dat het vele decennia duurt eer een nieuw huis een milieuvoordeel oplevert. Een milieuvriendelijk gebouw is een gebouw dat er al staat.

LEUVEN
EEUWEN OUD
SPRINGLEVEND

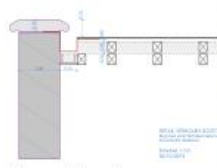

VERDUURZAMEN MONUMENTEN

1 DAK

- Hellend dak of plat dak?
- Isoleren langs de binnen- of langs de buitenzijde?

Schema verholten goot

Afwegingsprincipes:

- Streven naar behoud dakenspel
- Streven naar behoud aandaken, detailleringen dak, dakkapellen en dakafwerkingsmateriaal
- Streven naar behoud en zichtbaar houden van een waardevolle dakconstructie en eventuele waardevolle binnenafwerking

Zichtbaar houden dakconstructie

Behoud kenmerkend dakenspel, Bastinstraat

2 MUREN

- Buitenisolatie?
- Binnenisolatie?
- Spouwisolatie?

Afwegingsprincipes:

- Buitengevelisolatie is mogelijk indien buitengevel zonder waardevolle erfgoedkenmerken
- Soms is buitengevelisolatie mogelijk bij classicistische of neoclassicistische gevels
- Meestal is buitengevelisolatie van de zij- en achtergevel mogelijk
- Bij buitengevelisolatie rekening houden met de diepteligging van de raam- en deuropeningen, de kroonlijst en aansluitende buurpanden
- Binnenisolatie is mogelijk indien er geen waardevolle binnenafwerking aanwezig is
- Spouwisolatie is mogelijk indien een luchtspouw aanwezig is (vanaf ca. 1935) en voldoende breed is

Pargisstraat, voor en na de buitengevelisolatie

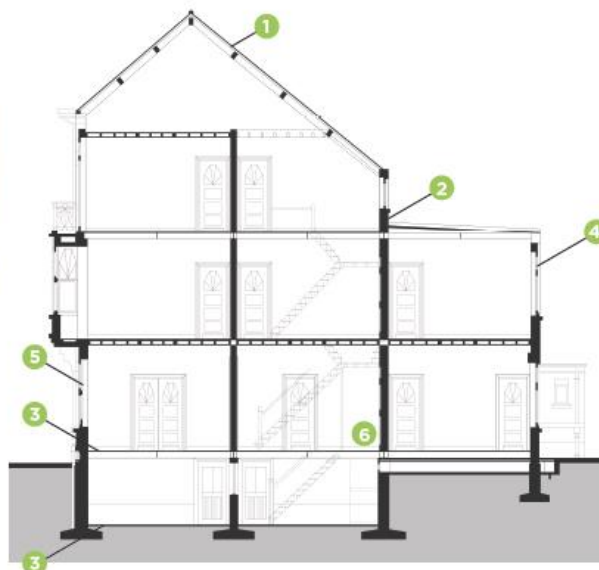

3 VLOER

- Zoldervloer: Isolatie op de zoldervloer als alternatief voor dakisolatie (indien zolderruimte niet benut)
- Vloer op volle grond: kan geïsoleerd worden (eventueel mits recuperatie van waardevolle vloerafwerking)
- Vloer boven kelder: kan geïsoleerd worden aan onderzijde vloer.

Isolatie zoldervloer

4 VENTILATIE EN ZONNEWERING

- Ventilatie is noodzakelijk
- Historische manieren van zonnewering en ventilatie behouden (luiken, rolluiken, bomen, ...)
- Afwegen van de impact van nieuwe en moderne toevoegingen
- Reversibel? (jaloezieën, gordijnen, ...)

Schapenstraat, persiennes

Wijlen als natuurlijke zonnewering

Subtiele ventilatie in historisch schrijnwerk

5 SCHRIJNWERK

- Behoud van het origineel schrijnwerk?
- Vervanging?

Afwegingsprincipes:

- Erfgoedwaarden van het schrijnwerk, het glas en het hang- en sluitwerk?
- Bewaringstoestand en herstelbaarheid?
- Behoud van origineel schrijnwerk met toepassing van comfortverbeteringsmogelijkheden:
- Kierdichting (reversibel)
- Gordijnen
- Luiken
- Achterzetraam (indien te rijmen met de interieurafwerking)
- Voorzetraam (indien te rijmen met de exterieurafwerking)
- Vervanging van het glas (indien het raamprofiel dit toelaat) en plaatsen van monumentenglas
- Vervanging met passend alternatief:
- Monument: kopie bestaande
- Pand met erfgoedwaarde: passend historisch model (materiaal, profilering en indeling)

veerkrachtig	100 x 100 x 100
veerkrachtig met kleine glasplaat	100 x 100 x 100
veerkrachtig met kleine glasplaat	100 x 100 x 100
veerkrachtig met kleine glasplaat	100 x 100 x 100
veerkrachtig met kleine glasplaat	100 x 100 x 100
veerkrachtig met kleine glasplaat	100 x 100 x 100
veerkrachtig met kleine glasplaat	100 x 100 x 100
veerkrachtig met kleine glasplaat	100 x 100 x 100
veerkrachtig met kleine glasplaat	100 x 100 x 100
veerkrachtig met kleine glasplaat	100 x 100 x 100

De verschillende glassoorten en hun u-waarden (warmtegeleidingscoëfficiënt)

Schapenstraat, luiken

Bijde-Inkomststraat, integratie historische glasramen in dubbele beglazing

Abdij van Park, thermische glasfolie op het raam

Abdij van Park, achterzetraam

6 MODERNISERING UITRUSTING

- Bestaande duurzame systemen recupereren (Leuvense stoff, tegelkachels, gietijzeren verwarmingstoestellen, ...)
- Zonnepanelen en zonnepanelen zijn mogelijk. Visuele impact (locatie, hellingsgraad en bijgevolg zichtbaarheid) moet afgewogen worden
- Nadenken over reversibiliteit

Tegelkachel

Gietijzeren verwarmingstoestel

**ZONDAG
8 SEPTEMBER
2019**

Duurzaamheid

&

klimaat

**OPEN
MONU
MENTEN
DAG**

5. Erfgoed is duurzaam

→ Duurzame herbestemmingen van erfgoed stimuleren

- Opmaak handboek voor ontwikkelen van alternatieve ontwikkelingsstrategieën voor moeilijk te herbestemmen erfgoed
- Open Call Circulaire stad: ontwikkelen van financieringsplatform voor moeilijk te herbestemmen vastgoed

→ Inzetten op technieken en pilootprojecten voor het verduurzamen van erfgoed

6.

Erfgoed bepaalt in sterke mate de identiteit/het DNA
van de gemeente en zijn inwoners

bestaande muur

11 poorten

Hertogensite en Hooverplein

Restauratie Handbooghof begint na de zomer. “Vijf jaar wachten heeft de historische omwalling geen goed gedaan”, zegt schepen Vansina (CD&V)

Bart Mertens | 25 juni 2019 | 16u00

LEUVEN De langverwachte restauratie van Handbooghof gaat na de zomervakantie van start. Dat is goed nieuws want de eerste stadsomwalling uit de 12e eeuw is er niet goed aan toe. Een deel van de muur stortte al in en andere delen zullen afgebroken en heropgebouwd moeten worden. “We gaan daarvoor de originele materialen gebruiken”, zegt schepen Dirk Vansina (CD&V) die lang moest wachten op subsidies van minister Geert Bourgeois (N-VA).

Benieuwd naar de middeleeuwse Bortchtpoort? Nu zaterdag kan je in de Leuvense geschiedenis duiken...

Uniek stukje Leuvense geschiedenis blootgelegd tijdens werken

Bart Mertens | 05 februari 2019 | 19u15

DEEL

REAGEER

LEUVEN Archeologen hebben de middeleeuwse Borchtpoort blootgelegd in Leuven. Dat is één van de stadspoorten van de 12e eeuwse stadsomwalling. “De poort werd intact gevonden tijdens de heraanleg van de Mechelsestraat”, zegt stadsarcheoloog Lisa Van Ransbeeck.

6. Erfgoed bepaalt in sterke mate de identiteit/het DNA van de gemeente en zijn inwoners

→ Eigen patrimonium vakkundig beheren en ontsluiten

- Zorg dragen voor die plekken die een belangrijke betekenis hebben voor de inwoners, omwille van hun rol in het ontstaan en de ontwikkeling van de gemeente
- Deze plekken beter leesbaar maken, ontsluiten

7.

Maar ... wat niet weet, wat niet deert

Protest houdt afbraak Villa De Wilg niet tegen

13/02/2018 om 06:00 door jph - [Print](#) - [Corrigeer](#)

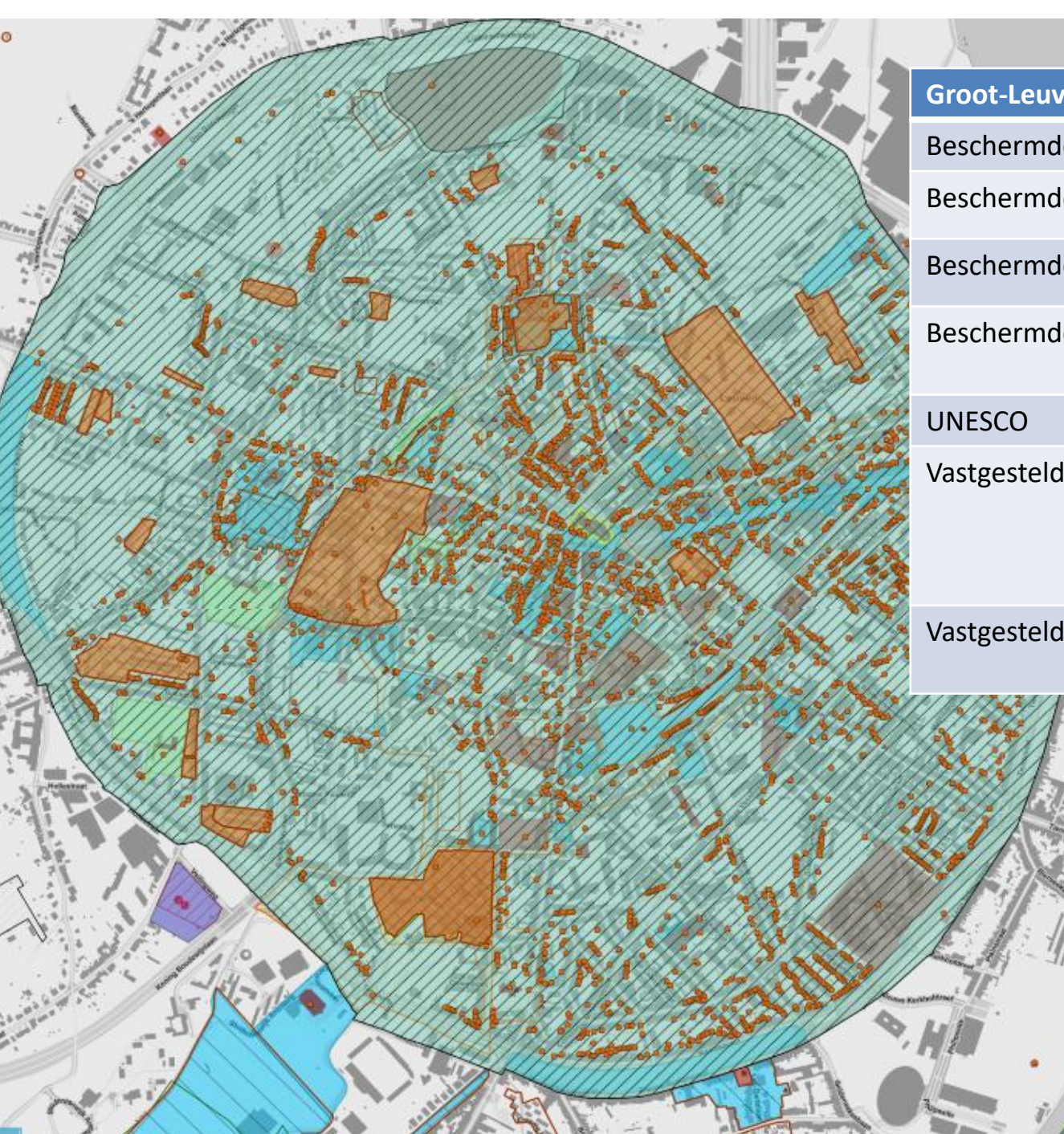
■ De afbraak van Villa De Wilg is van start gegaan. (FOTO: JPH)

LEUVEN - Ondanks inspanningen van actiecomité 'Red Villa De Wilg', is de afbraak van het statige huis op de Platte Lostraat gisteren van start gegaan. De villa uit de jaren dertig van de vorige eeuw wordt afgebroken voor de bouw van appartementen.

LEUVEN
EEUWENOUW
SPRINGLEVEND

Groot-Leuven	
Beschermde monumenten	235
Beschermde stadsgezichten	40
Beschermde landschappen	11
Beschermde archeologische sites	2
UNESCO	2
Vastgestelde relictten bouwkundig	1496 (> 4500 gebouwen)
Vastgestelde archeologische zones	1

Bouwwerf cohousing De Sijs blijkt uniek historisch
erfgoed te bevatten

Archeologen leggen oud gehucht bloot en vinden zelfs Engelse middeleeuwse munten

De archeologen doen zes weken lang opgravingen op de site.

© hsb

7. Maar ... wat niet weet, wat niet deert

→ Erfgoed inventariseren

als eerste stap voor uitwerken instrumenten, vergroten draagvlak, onderzoek, kenniswerving geschiedenis, ...

8.

Mensen maken geen onderscheid tussen onroerend,
roerend en immaterieel erfgoed

A black and white photograph of a large, ornate building with many windows and people walking on the sidewalk in front of it. The building has a classical architectural style with columns and decorative moldings. A large group of people is gathered on the sidewalk in front of the building, some standing and some walking. The scene appears to be from the early 20th century.

Beleg is de grootste brug van de wereld. In oktober 2014 wordt voor het eerst de *Bahamas Bridge* op Washingtons toeristische Lijst van werelderfgoed toegevoegd. Het monumentale bruggetje groeit op van lokale groenboeren. De brug is niet ontworpen voor de autoverkeer, maar is uitzonderlijk geschikt voor de bereiking van kleine dorpskernen.

Buyers seldom demand the origin parameter in the final sales relationships and as a consequence demand for origin information by managers remains low. In contrast, managers can usually condition on the past transactions that up hold in memory. Therefore knowledge of origin is useful.

[illegible][illegible]

WERKSNEMERS EN WERKLOZ

8. Mensen maken geen onderscheid tussen onroerend, roerend en immaterieel erfgoed

→ Samenbrengen van plekken, betekenissen, verhalen en objecten zorgt voor sterkere projecten

- Herbestemming stadhuis
- Open Monumentendag vs. Erfgoeddag
- Straathistoires
- ...

9.

Erfgoedzorg is niet evident

“Eigenaars erfgoed krijgen regels opgelegd”

OOK NIET-BESCHERMDE MONUMENTEN VALLEN ONDER NIEUW ERFGOEDCONVENANT

BART MERTENS | 04 oktober 2017 | 02u38

© Vertommen - Een luchtbeeld vanop de hoogste toren van het Sint-Maartensdal, een wijk die ook als erfgoed beschouwd wordt.

LEUVEN
EEUWEN OUD
SPRINGLEVEND

9. Erfgoedzorg is niet evident

- De 'return on investment' voor de gemeente/maatschappij is niet louter financieel
- Particulieren ondersteunen met hun erfgoedzorg door middel van erfgoedpremie
- Belangrijk om een goede match te vinden tussen gebruiker en pand, eventueel via tijdelijke herbestemmingen – lokale verankering

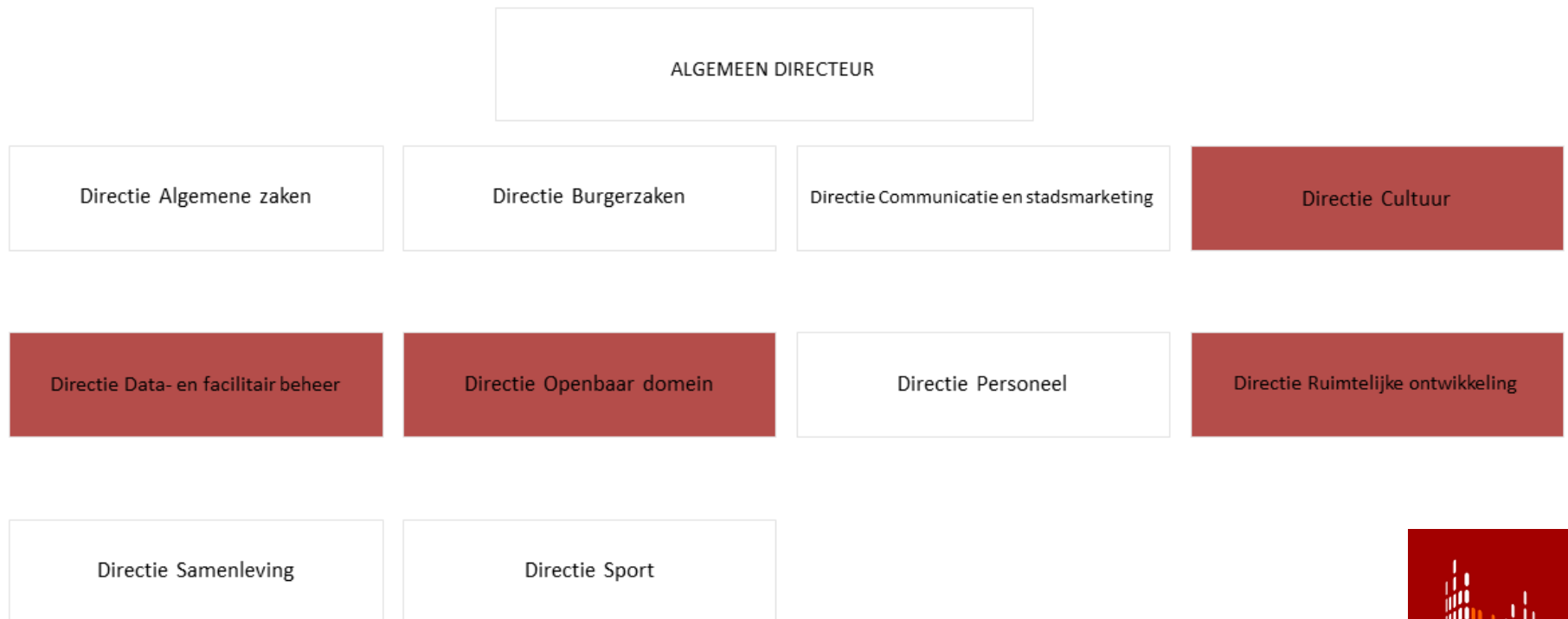
10.

Iedereen fier op erfgoed van hier

LEUVEN
EEUWENOLD
SPRINGLEVEND

Stadsbrede erfgoedzorg leidt tot geïntegreerd beleid

erfgoed
verbindt
Bruggenbouwers aan het woord

Erfgoed verbindt

Ontdek de kracht van samenwerking op www.faro.be & www.herita.be

*Schrijf je in op onze
nieuwsbrief
voor erfgoedzorgers*

Word partner in ons
*Netwerk
Open Monumenten*

BRUGGENBOUWERS: STADSBREED MEEDENKEN EN HANDELEN

19/12/2018

We ontmoeten Joke en Tiny in hartje Leuven. Voor wie door het centrum flaneert is het duidelijk: deze stad straalt erfgoed uit. Stralen doen ook Joke, adviseur monumentenbeleid en Tiny, coördinator erfgoedparticipatie en communicatie, als we hen vragen naar de nauwe samenwerking rond erfgoed binnen en buiten de stadsdiensten.

ERFGOEDAMBTENAREN IN VIJF VERSCHILLENDE
STADSDIENSTEN

**ERFGOED?
DAT ZIE JE
VAN HIER.**

erfgoedvanhier.be

10. Iedereen fier op erfgoed van hier

- Stadsbrede erfgoedzorg als basis voor geïntegreerd beleid verder uitbouwen
- Inzetten op vergroten van draagvlak, via campagnes, erfgoedprijzen, ...

CONCLUSIE

Instrumenten zoals een erfgoedverordening zijn van cruciaal belang als we lokaal waardevol erfgoed een rol willen laten blijven spelen in onze samenleving